

N:o 39.

Ank. till Riksd. Kansli den 9 April 1884, kl. 1 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändrad lagstiftning rörande ogift kvinnas myndighetsålder.

Förändrad lagstiftning rörande ogift kvinnas myndighetsålder påyrkas i två till Lag-Utskottet hänvisade motioner, afgifna den ena inom Första Kammaren, N:o 24, af Herr *A. O. Wallenberg* samt den andra inom Andra Kammaren, N:o 65, af Herr Friherre *O. Stackelberg*, med hvilken Herr *C. G. Lindmark* instämt.

På skäl, som i motionerna närmare utvecklas, hemställa motionärerne

Herr *Wallenberg*:

»att Riksdagen för sin del måtte besluta den förändring i Kongl. förordningen af den 16 November 1863 angående ogift kvinnas myndighetsålder, att denna må bestämmas, i stället för tjugufem år, till uppnådda tjuguettt års ålder»;

samt Herr Friherre *Stackelberg*:

»att Riksdagen ville för sin del besluta, att förordningen den 16 November 1863, angående ogift kvinnas rätt att vid viss ålder vara myndig, skall erhålla följande ändrade lydelse:

Ogift kvinna, som fyllt tjuguettt år, vare myndig att sig och sin egendom sjelf råda och förestå.

Vill ogift kvinna, som ofvannämnda ålder uppnått, afsäga sig myn-

dighetens utöfning, göre derom anmälan hos domstol; och varde hon under förmyndare stäld.

Dessa stadganden träda i verksamhet från och med den 1 Januari 1886.»

Enligt våra landskapslagar, äfvensom enligt så väl *lands-* som *stadslagarne* förblef ogift qvinna under hela sitt lif omyndig, hvaremot man blef myndig vid 15 års ålder. *Den 17 Mars 1669* utfärdades *en för hela riket gällande förmyndareordning*, hvori myndighetsåldern liksom till förene bestämdes till 15 år, men åt fader eller moder rätt medgafs att genom testamente förordna, att deras barn ännu längre skulle stå under förmynderskap (36 p.), hvarjemte domstol, på begäran af förmyndare eller omyndig, egde förordna, att den omyndige äfven efter uppnådda 15 år skulle stå under förmyndare (38 p.). Denna förmyndareordning talade icke om qvinna, utan fortforo för henne de äldre bestämmelserna att vara gällande, och, då sedermera i *Kongl. förklaringen den 30 Oktober 1721* myndighetsåldern bestämdes till fyllda ett och tjugu år, afsåg denna förklaring endast män, hvadan ock, då innehållet i 1721 års författning upptogs i *19 kap. 1 § Arfilabalken af 1734 års lag*, samma lag i följande paragraf stadgade:

»*Mö, af hvad ålder hon vara må, stånde under förmynderskap*».

Vid granskningen af Lagkommissionens förslag å 1731 års riksdag hade grefve Gyllenborg föreslagit, att vid slutet af denna paragraf måtte tilläggas: »der icke Konungen förklarar henne för myndig», men sedan »Lagkommissionen visat med åtskilliga skäl, att det vore bättre, att mö stode under förmyndare af hvad ålder hon ock vara må», hade Ständerna bifallit paragrafen sådan den var föreslagen. Detta oaktadt plägade dock under sjuttonhundratalet Kongl. Maj:t gifva dispens, hvilken dispensationsrätt gillades genom *riksdagsbeslutet af den 2 Maj 1810, § 31*. Derefter plägade ansökningar om dylik dispens af Konungen bifallas, då skyldemän, förmyndare och domaren i orten tillstyrkt densamma samt qvinnan uppnått 25 års ålder, men i annat fall kunde bifall vanligen icke förväntas. När ansökning af ifrågavarande beskaffenhet bifölls, tillades alltid i resolutionen: »att någon förändring dermedelst icke skett i hvad lagen stadgar om giftomannarätt, samt fastigheters förpantning och försäljning; äfvensom att, derest arf skulle den sökande tillfalla, laga förmyndare då borde vid delningen deraf tillstädesvara samt hennes rätt dervid iakttaga och bevaka». Ett vidare steg togs genom *förordningen*

den 15 Juni 1858, enligt hvilken ogift qvinna, som fyllt 25 år, skulle vara berättigad att sjelf råda och förestå sig och sin egendom; dock skulle hon hos den domstol, hvarunder hon i förmyndaremål lydde, göra anmälan, att hon ville sjelf utöfva myndigheten samt, intilldess sådan anmälan skett, såsom omyndig anses. Denna anordning befans emellertid af lätteligen insedda skäl icke tillfredsställande, och genom *förordningen den 16 November 1863* förklarades, att ogift qvinna, som fyllt 25 år, skulle vara myndig att sig och sin egendom sjelf råda och förestå, samt att, om ogift qvinna, som uppnått ofvan nämnda ålder, ville afsäga sig myndighetens utöfning, hon härom skulle göra anmälan hos domstol; och skulle hon då af domstolen ställas under förmyndare.

Det visar sig sålunda, hurusom den svenska ogifta kvinnan, efter att från äldsta tider under århundraden hafva varit ansedd som omyndig för lifvet, på senare tider så småningom i fråga om myndighet vunnit allt större och större likställighet med mannen. För full likställighet återstår emellertid ännu ett steg att taga, nemligen det att bestämma hennes myndighetsålder lika med mannens, d. v. s. till 21 år.

Ej mindre intellektuelt än fysiskt torde kvinnan vara om icke alltid tidigare dock i allmänhet ingalunda senare utbildad än mannen, och säkerligen är hon i allmänhet vid 21 års ålder mera betänksam i fråga om sina förmögenhetsrättsliga förhållanden än mannen vid samma ålder och mera angelägen att söka råd af personer, till hvilka hon har förtroende. I Utskottets tanke förefinnes följaktligen icke någon betänklighet i detta hänseende mot den föreslagna åldersgränsen för ogift kvinnas myndighet. Det torde icke heller kunna förnekas, att känslan af sjelfständighet och eget ansvar, äfven der den kan och får göra sig gällande vid tidig ålder, är en synnerligen mäktig häfstång för höjande af menniskan och för utvecklande och tillgodogörande af de naturliga anlag och krafter, hon eger, och äfven ur denna synpunkt finner Utskottet sålunda likställigheten i förevarande afseende mellan man och qvinna vara att förorda.

Derjemte har på senaste tiden den ogifta kvinnan allt mera tagits i anspråk för åtskilliga olikartade befattningar i banker, å kontor samt äfven i statens tjenst, vid hvilka befattningars skötande det kan vara af vigt, att hon också mellan 21 och 25 år är myndig, samt att förty åt af henne utfärdade qvittenser och dylikt kan tillerkännas full betydelse.

I hela den civiliserade världen har ock gjort sig gällande en bestämd tendens, hvilken fått sitt uttryck i folkens lagar, att med afseende å myndighetsåldern likställa kvinnan med mannen.

Enligt *Norges* gamla lagar var den vid fyllda 15 år satta myndighetsåldern gällande lika väl för ogifta kvinnor som för män, och då myndighetsåldern sedermera genom Magnus Lagaböters landslag framskötts till 20 år, gälde denna myndighetsålder fortfarande för båda könen. Så ock enligt Christian IV:s Norske Lov (1604), hvilken tillät ogift kvinna, som fyllt 20 år, att »råda för sina penningar, dock med målsmans råd».

I *Danmark* åter gälde i äldsta tider den bestämda myndighetsåldern af 15 år, likasom i Sverige, endast för män, och förblefvo ogifta kvinnor i all tid, äfven om de lemnat fädernehuset, omyndiga. Så enligt så väl Jydske Lov (1241) som Christian IV:s allmänna så väl för Danmark som Norge gällande förordning af den 1 Juli 1619 (jfr förordningen den 23 April 1632). Då Christian V:s lagböcker för Norge (= N. L. 1687) och för Danmark (= D. L. 1683) för män bestämde, att de mellan 18 och 25 år hade förvaltningsrätt öfver sin förmögenhet och för öfrigt, särskildt beträffande sin person, skulle vara »myndiga», ehuru denna myndighet skulle vara i så måtto begränsad, att de i alla förmögenhetsangelägenheter icke ensamme kunde öfvertaga förpligtelser, utan härtill behöfde samtycke af en vid deras sida stald kurator, så upptog N. L. för Norge och bibehöll D. L. för Danmark den gamla danska regeln om ogift kvinnas omyndighet. Härvid förblef det ock i Norge och Danmark i mera än 150 år. Först på senaste tid hafva härutinnan skett förändringar, hvilka emellertid gå långt vidare i Norge än i Danmark.

I Norge gaf först lagen den 16 Juli 1845 ogifta kvinnor öfver 25 år samma myndighet som män mellan 18 och 25 år; derpå stälde dem lagen den 11 April 1863 alldeles lika med män samt gjorde dem sålunda »minderåriga» vid 18 år, »fullmyndiga» vid 25 år. Slutligen stadgade lagen den 27 Mars 1869, att från fyllda tjuguet år skall en hvar man och en hvar ogift kvinna vara fullmyndig, samt att ogift kvinna öfver 21 år så väl som enka och hustru, som är »separeret» eller skild från sin man, skall vara berättigad fordra att å landet af »sorenskriveren» och i köpstäderna af magistraten i förening med »formandskabet» henne tilldelas en god man (»lagværge»), hvilken har att, när hon så önskar, råda och vägleda henne vid afgörandet af förmögenhetsangelägenheter; dock är hon äfven bunden af förpligtelser, som hon utan sådant biträde öfvertagit.

I Danmark har lagen den 29 December 1857 likstält ogifta kvinnor med män, så att de förra blifva, lika med de senare, »minderåriga» vid 18 år, »fullmyndiga» vid 25 år.

För ogifta kvinnor gäller vidare myndighetsåldern af 21 år i *Eng-*

land från äldre tid, likasom i *Nordamerikas Förenta Stater*, i *Frankrike* (C. N. art. 388, jfr bestämmelserna »de l'emancipation», art. 476—487) och i *öfriga länder, som bildat sin lagstiftning efter mönstret af Code Napoléon*, samt i *Tyska Riket* (Gesetz, betreffend das Alter der Grossjährigkeit af den 17 Februari 1875). I *Schweiz* har genom Bundesgesetz betreffend die persönliche Handlungsfähigkeit, af den 22 Juni 1881, hvilken lag träd i kraft med den 1 Januari 1882, stadgats, att fullmyndighet inträder för båda könen vid fyllda tjugu år eller vid ingående af giftermål. I *Österrike* är myndighetsåldern ännu 24 år, i *Nederländerna* 23.

Inom snart sagdt hela den civiliserade världen har sålunda folkens gemensamma rättsmedvetande (consensus gentium) antagit en lika myndighetsålder för ogift qvinna som för man och satt denna myndighetsålder till fyllda 21 år eller deromkring; och Utskottet finner för sin del, att icke heller vårt land längre bör för ogifta kvinnor bibehålla en högre ålder för ernående af myndighet än för män. Utskottet har här ofvan förklarat sig anse, att äfven för den ogifta kvinnan en lägre myndighetsålder kan utan fara antagas, och vid sådant förhållande torde ock den ogifta kvinnan kunna sägas ega rätt att ock få denna lägre ålder antagen. Det låter sig nemligen icke med statens uppgift väl försvara att hålla statsmedlemmar i omyndighetstillstånd under längre tid än behovet verkligen kräfver. Utskottet vill i denna fråga anföra några uttalanden af de storthingskomitéer, hvilka i Norge år 1863 och 1869 afgåfvo betänkanden angående de då föreliggande lagförslag i ämnet. 1863 års storthingskomité yttrade, bland annat:

»Komiteen er overhoved af den formening, at den forskjel, der i denne del af lovgivningen er gjort mellem mand og kvinde, har sin rod alene i en tilvant opfatning og tilvante forhold, at den er en følge af og medvirkende årsag til en opfattelse af kvindens natur og væsen, som ikke svarer til virkeligheden, og at en anerkjendelse af hendes ligeberettigelse med manden til at råde i økonomiske anliggender vil bidrage til at berede hende en værdigere og friere stilling i samfundet»;
och 1869 års storthingskomité:

»Kvinden udvikler sig hurtigere end manden i legemlig henseende. Som følge af denne hurtigere udvikling, vil et fruentimmer i regelen, når hun har nået en og tyveårsalderen, være ligeså fuldskikket til at råde sig selv og selv at røgte sine anliggender, som når hun er 25 år gammel, eller som hun overhovedet gennem den blot og bar naturlige udvikling nogensinde bliver. Hun vil i den alder endog i almindelighed stå over manden, hvis karakter endda ikke er således befæstet,

men som fremdeles har flere år tilbage af den naturlige udviklingsproces, der danner overgang fra drengen til den fuldmodne mand.»

Utskottet, som delar den sålunda uttalade uppfattning, har icke heller funnit någon betänklighet mot förslaget böra möta derutinnan, att, på grund af de ordalag, i hvilka så väl förordningen den 8 November 1872 om ändring i lagens stadgande angående giftomannarätt som ock förordningen den 17 Mars 1882 angående tillämpning å frälsmän af förenämnda förordning äro affattade, mö icke vidare skulle efter fyllda 21 år, enär hon då, i händelse förslaget blefve lag, vore myndig, komma att stå under giftoman. Utskottet håller nemligen före, att qvinnan vid denna ålder nått sådan utveckling i själsförmögenheter, att hon ock bör anses berättigad att sjelf bestämma öfver sin person, och det torde kunna ifrågasättas, huru vida hon icke härutinnan i allmänhet är betänksammare samt mera villig att söka och mottaga råd vid denna ålder, än vid en något mera framskriden.

Utskottet vill slutligen fästa uppmärksamheten derå, att, ehuru stadgandet i 19 kap. 1 § Ärfdebalken: »Kan han sig något förvärfva, deröfver må han sjelf råda, sedan han femton år gammal är», så väl enligt ordalydelsen som enligt sammanhanget äfvensom på grund af de vid tiden för affattningen af lagbudet rådande förhållanden icke angår andra än män, praxis dock torde komma att, derest förslaget blifver lag, utsträcka tillämpningen af omförmälda stadgande i 19 kap. 1 § Ärfdebalken äfven till ogift qvinna, i hvilken händelse sålunda den ogifta qvinnan blefve i fråga om rätten att råda öfver sig och sin egendom fullt likställd med man, men derjemte — hvilket ju måste anses för en fördel för henne — erhåller rätt att, derest hon sjelf härom uttalar önskan, blifva ställd under förmyndare.

På grund af det anförda får Utskottet tillstyrka bifall till motionärernes förslag och såsom följd häraf hemställa,

att Riksdagen ville för sin del antaga följande

Lag

angående

ogift qvinnas rätt att vid viss ålder vara myndig.

Med upphäfvande af förordningen den 16 November 1863 angående ogift qvinnas rätt att vid viss ålder vara myndig förordnas som följer:

1 §.

Ogift qvinna, som fyllt tjuguettt år, vare myndig att sig och sin egendom sjelf råda och förestå.

2 §.

Vill ogift qvinna, som ofvan nämnda ålder uppnått, afsäga sig myndighetens utöfning, göre derom anmälan hos domstol; och varde hon af domstolen under förmyndare stäld.

Dessa stadganden träda i verksamhet från och med den 1 Januari 1885.

Stockholm den 9 April 1884.

På Lag-Utskottets vägnar:

Axel Bergström.
